

"Kroniick,"

2^e JAARG.
NR. 3

MEDEDELINGENBLAD VAN DE OUDHEIDKUNDIGE KRING VOORST

Tweede jaargang nummer 3.

Bestuur:

Voorzitter : R Kloosterboer, Rijksstraatweg 5, Wilp
Secretarissen : R. de Wilde, Deventerweg 22, Gietelo
 A.H. Rengersen, Zeedijk 33, Nijbroek
Penningmeester : A.J. Bessels, Enkweg 9, Posterenk
Archivaris : H.T. ten Hove, Tuinstraat 24, Voorst
Leden : Mevr. M. Dulack-Klaaysen, Rijksstraatweg 139, Twello
 L.W. Jeswiet, Eesterbrinkweg 6, Gorssel
 J. Lubberts, Kon, Wilhelminastraat 10, Terwolde

Redactie: H.J..ten Hove
 A.H. Rengersen
 J. Lubberts

Redactie-adres: J. Lubberts, Kon. Wilhelminastraat 10, 7396 AJ Terwolde,
 telefoon 05717 - 760

De redactie-commissie-wil een ieder nogmaals aansporen tot het leveren van copie, hoewel het haar genoeg doet dat opnieuw enkele leden voor de eerste maal een bijdrage, geleverd hebben voor deze uitgave.

BIJEENKOMST TE GIETELO.

In de basisschool te Gietelo hebben de leden van de oudheidkundige kring Voorst een bijeenkomst gehouden of zoals men ook wel mag zeggen, een expositie voor en door haar leden ingericht. Alle aanwezige leden hadden uit eigen bezit wat oude spullen meegenomen, waarover in een zeer gezellige sfeer met elkaar gediscuseerd werd.

De "Meester" had de nodige ruimte van te voren keurig ingericht, zodat men bij binnenkomst gelijk "in" was. Mevrouw Dulack had de rol van gast-vrouw op zich genomen door iedereen van een kop koffie te voorzien. Het heeft het bestuur getroffen dat er zoveel oude dingen bijeengebracht werden en zij is dan ook van mening dat zoiets voor een groter publiek herhaald moet worden.

Te zien waren ondermeer kerkboeken, boeken uit de vorige eeuw, oude bijbels, er was zelfs, een brief van prins Maurits bij, oude akten en een oude gemeente-begroting, die zeer veel belangstelling trok. Ook een aardig stuk vormde de legger van de kosterij-goederen van de hervormde gemeente Wilp, waarin genoteerd staat welke leden hun kerkelijke belasting voldeden in de vorm van vlees, spek, eieren, rogge, enzovoort. Ook veel handgereedschap werd tentoongesteld, evenals huishoudelijke artikelen, zoals kopjes, stoven, lepels, sigarendozen, tabaksdozen en -potten. Een mooi stuk vormde een miniweegschaaltje voor het wegen van goud en zilver. Ook oude kloostermoppen, dakpannen en verschillende gereedschappen uit de bouw en de smederij werden meegebracht naar de Gietelose school. Maar ook zeer oude dingen waren te zien, zoals stenen werktuigen. Er werd zoveel meegebracht dat het ondoenlijk is om dit hier allemaal te noemen, vandaar dat er zo maar een greep gedaan is uit de tentoongestelde voorwerpen. Al met al mag men spreken van een zeer geslaagde middag die zeker navolging verdient.

Red. comm.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

Die in Venus lusthof wil wandelen
moet stout zijn in 't verzoek en zachtjes in 't handelen.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

VOOR LEDEN EN BELANGSTELLENDEN.

Aansluitend aan de jaarvergadering zal mevrouw van Heuven-Reesink een lezing houden over de "Voorster beek".

Tijdens deze lezing zullen dia's vertoond worden over de Voorsterbeek vroeger en nu.

Deze lezing wordt gehouden op maandag 24 maart a.s. om 20.30 uur in dorpshuis "De Pompe" te Wilp.

Niet leden van de oudheidkundige kring hebben gratis toegang vanaf 20.15 uur, dus direkt na de vergadering.

Het is een zeer interessante lezing, waarvoor we een ieder willen opwekken om naar "De Pompe" te komen.

ALGEMENE LEDENVERGADERING.

Maandag 24 maart 1980 in dorpshuis "De Pompe" te Wilp.

Ledenvergadering van 19.45 - 20.15 uur.

AGENDA:

1. Opening.
2. Mededelingen en ingekomen stukken.
3. Financiëel overzicht van de penningmeester.
4. Verslag Kascommissie.
5. Benoeming Kascommissie.

(aftredend de heer H. Vleming.)

6. Bestuursverkiezing.

Aftredend: H.J. ten Eove (herkiesbaar)

A.H. Rengersen (niet herkiesbaar)

Het bestuur stelt voor te benoemen de heren H.J. ten Hove en

A.J. Fransen.

7. Rondvraag.

8. Sluiting.

NB. 20.30 uur Lezing met diavertoning door mevr. E.G. van Heuven-Reesink over de Voorster Beek.

Onderstaande brief heeft de redactiecommissie ontvangen van de heer
A.A. Oldenmenger.

Zoals ik u gisteren telefonisch meedeelde, zoek ik bijzonderheden over Pieter Huyssoon, Een oproep in het orgaan van uw oudheidkundige vereniging zou mij daarbij wellicht kunnen helpen. Zou u de onderstaande tekst kunnen en willen plaatsen?

Bij voorbaat mijn grote dank.

In H.W. Heuvel's "Oud-Achterhoesch Boerenleven het heele jaar rond" staat een verhaal over een wonderdokter. Hierin treedt ook een evangelist op. Het is mij gebleken, dat deze laatste, Pieter Huyssoon, geboren 29 april 1821 te Serooskerke (Walcheren), omstreeks 1874 in Twello woonde.

Wie van de lezers kan mij meer over hem vertellen? Heeft hij in Twello gewerkt als evangelist? Hij was oorspronkelijk smid van beroep. Werkte hij voor een gereformeerde of een hervormde evangelisatie? Waar woonde hij in Twello? Ook bijzonderheden over zijn gezin zijn zeer welkom. Hij is later naar Hillegom vertrokken. Ieder, die mij over hem kan vertellen, zal ik daarvoor zeer erkentelijk zijn.

A.A. Oldenmenger
Oranjelaan 9
7231 EW Warnsveld.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

De koning en zijn onderdaan
de duicker en de witte zwaan
krijgen al uit eene schoot
haar spijs en drank en daaglijks brood.

Die wil thuynen om profijjt
verguist zijn geit en slijt zijn tijt.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

VONDSTEN IN DE GEMEENTE VOORST.

In Teuge is in de tuin van het café "Het Zwaantje" jaren geleden een munt gevonden. De vinder was de eigenaar van het café. Hij deed deze vondst bij het klaarmaken van de tuin voor de groenteteelt van dat jaar.

De huidige eigenaar heeft hem eens laten zien op een kringavond en ik kreeg toestemming deze vondst op te sturen aan het R.O.B. te Amersfoort. De provinciaal archeoloog, drs. R.S. Hulst, heeft hem gedetermineerd en stuurde mij volgende determinatie.

De betreffende munt is een as (op één na kleinste munt) van keizer Titus, geslagen in 80 - 81 na Chr. te Rome.

Het randschrift luidt: IMP(erator), T(itus), CAES(ar), VESP(asianus), AVG(ustus), P(ontifex), M(aximus) (=opperpriester), TR(ibunicia), P(otestate) (=bekleed met de macht van tribuun), CO(n)S(ul), VIII (voor de achtste maal consul). Op de keerzijde staat Pax(Vrede) met attributen in de handen, randschrift PAXAVGVST, voorts SC (met toestemming van de Senaat).

Deze determinatie stamt uit 1972.

U ziet als u oplet vindt u nog eens wat. Heeft één van onze leden wel eens 'een munt gevonden? Zo ja laat u dit eens weten.

L.W. Jeswiet.

-o-o-o-o-o-o-o-o-

In de vorige Kronijck was een lijst opgenomen van goederen welke in de loop van het korte bestaan van onze Vereniging in ons bezit zijn gekomen. Verheugd kunnen we mededelen dat deze lijst aanzienlijk kon worden uitgebreid door een gift van mevr. Mulder, gewoond hebbende te Busslo, welke haar boerderij heeft verlaten en verhuisd is naar de Benring. We danken haar hartelijk voor de afgestane goederen, welke bestaan uit: een wanmolen, hekselsnijder (zgn snijbak), pekeltou, vleesgavel, 2 zeisbomen (hout), geëmailleerde zakketel, garvengavel (opsteekgavel). Al deze goederen zijn opgeslagen, maar daarmee zijn we er nog nie., Het is de bedoeling, tevens handelend in de geest van de gevers, deze voorwerpen voor het nageslacht te bewaren.

Veel van deze attributen verkeren in verregaande staat van verval en behoeven dringend restauratie en conservering.

Mochten er onder de lezers mensen zijn die menen over voldoende tijd en vaardigheid te beschikken om een of meerdere voorwerpen onder handen te nemen, stel u dan in verbinding met de archivaris, de heer H.J, ten Hove, Tuinstraat 24, Voorst, tel. 05758 - 1645.

Het te restaureren voorwerp wordt bij u thuis bezorgd in uw atelier, eventueel met op maat gezaagde en geschaafde materialen. Uit ervaring weten we wat een genoeg het geeft zo'n oud stuk gereedschap, boerengerief of meubilair weer onder je handen tot in zijn oorspronkelijke staat te zien opbloeien.

A. Varis.

-o-o-o-o-o-o-o-o-

HET ONDERWIJS IN GELDERLAND.

Uittreksel van de rapporten van de hoofdinspecteur bij het onderwijs, de heer Wijnbeek tussen 1830 en 1850.

In 1855 heeft de heer Wijnbeek de scholen in onze gemeente en verdere omgeving geïnspecteerd, hetgeen resulteerde in de volgende rapportage.

Hij begint eerst met een overzicht van het district: in dit geval het tweede district. Dit district bevat de scholen der steden Harderwijk, Elburg en Hattum benevens 27 gemeente scholen en een instituut ten plattenlande (te Vaassen, waar dominee van Niel een kostschool hiel met 12 kostdiscipelen. De heer van Niel was de plaatselijke predikant.) De heer Engelen, schoolopziener sedert het begin van 1853 bleek in 1834 nog geen tijd gehad te hebben om de scholen van zijn district te bezoeken. Hij was afwezig, doch mijne aanmerkingen zijn te zijner oore gekomen, met dat gevolg, dat hij in het jongste voorjaar bij mijn tweede rondreize door zijn district, aanvankelijk ijveriger is bevonden. Vervolgens worden alle plaatselijke scholen genoemd. Wij beperken ons tot de scholen in de gemeente Voorst genoemd in het rapport.

TERWOLDE.

Ik vond hier een meester vol eigenwaan, niet vrij van het gebruik van sterke drank. Anders bekwaam. Het lokaal is vrij goed, doch nauwelijks ruim genoeg voor zijn 100 leerlingen.

TWELLO.

Het heeft een schoollokaal, dat veel te klein is voor 250 leerlingen. Er ontbreken orde en stilte bij gemis van genoegzame hulp. De schrijfwijze van Keppenre is hier enigszins ingevoerd.

WILP.

Een te klein schoollokaal voor het honderdtal leerlingen. Een ziekelijke onderwijzer, doch een ondermeester, die de klankmethode volgt, goed leert lezen, zingen en schrijven.

Voorst lag in het derde district: Dit district bevat de steden Doesburg, Doetinchem, Zutphen, mitsgaders 20 dorpscholen.

Voorst.

De meester was die dag ongelukkig van huis, hetgeen te meer te-bejammeren was, daar de klassikale verdeling, de orde, die onder de ondermeester van de Pol heerscht, en dien ik in alles buitengewoon knap vond, het onderwijs in de taalkunde, het lezen, het rekenen, het zingen, mij veel genoeg verschaften. Doch het lokaal is veel te klein voor het bijna 200 tal leerlingen.

De conclusie van de heer Wijnbeck over het tweede district luidde als volgt: Uit het kort aangestipte betreffende ieder der in dit district bezochte gemeente scholen is het grote onderscheid zichtbaar, hetwelk er bestaat tusschen deze scholen en die van het eerste district (1e district Arnhem, Wageningen en omgeving). Niet alleen dat in het tweede nog vele slechte lokalen zijn, maar het onderwijs draagt, op enkele uitzonderingen na, de blijken van jarenlang door den vorigen schoolopziener te zijn veronachtzaamd. Moge zijn opvolger niet aan hem, maar aan den schoolopziener van het eerste district trachten gelijk te worden.

Over het derde district was de heer van Wijnbeck heel wat beter te spreken. Zijn korte commentaar luidde dan ook: De vele goede scholen in dit district en de inrigtingen van het onderwijs in het algemeen, strekken ten bewijze, dat de schoolopziener G.P.C. baron van Heeckeren te Zutphen met dien van het eerste district jarenlang gewedijverd heeft ter verbetering van het schoolwezen.

Er waren, wat wij nu zouden noemen nogal wat gebreken bij het onderwijs. Niet alleen dat men in het algemeen overvolle lokalen had, maar ook was het onderwijzend personeel niet altijd capabel. Zoals uit de reportage blijkt waren er ook klachten van de heer Wijnbeck ten opzichte van de schoolopzieners.

Anderzijds waren er in de provincie Gelderland ook gemeentebesturen die zich niet erg om het onderwijs bekommerden. Dit bleek namelijk in Lochem. De school inspecteur schrijft hier letterlijk. De stadsschool droeg de blijken van verwaarlozing van de kant van het stedelijk bestuur. En de burgemeester, de heer Leen, wien ik de vervallen toestand der stadsschool onder het oog bracht, gaf mij een antwoord, hetwelk van zijn gebrek aan belangstelling in de zaak blijken droeg. Hiertegenover staat dat er ook vele goedwillende gemeenten waren, doch die zeer arm waren en derhalve op de post onderwijs sterk bezuinigden, wat de scholenbouw niet ten goede kwam.

Als voorbeeld hiervan diene Westervoort. Hier had men een ongeschikt en bekrompen lokaal voor 70 leerlingen. Een regen of onweersbui noodzaakte de meester de lessen te staken en een ieder om een goed heenkomen te zoeken. In Doornspijk bij Elburg had men ook een lokaal waar regen en wind vrij spel hadden. Vele malen maakt de heer Wijnbeek de opmerking dat de onderwijzer niet geschikt is. Op de Beemte werd bijvoorbeeld les gegeven door een gewezen schilder of verver, Moncourt geheten, die afgeleefd en half blind was en zich ook niet aan het onderwijs hield volgens de inspecteur want hij trachtte voor zoveel hij zien kon de leerlingen de poolster te doen vinden op een zwart bord. De man had een klein traktement en de geringe opbrengst van de 70 leerlingen deed hem wezenlijk gebrek lijden. In Hattem hield mevrouw Lis een dagschool voor jonge juffrouwen, maar die maakte weinig opgang omdat ze zich aan sterke drank te buiten ging. In Oene is alles armoedig, het schoollokaal, de schoolmeubelen en een ongeschikt geworden hoofdonderwijzer. In Oosterwolde zat de meester, zwak van hersenen, in een te klein lokaal voor 120 leerlingen. Doch buiten de problemen alsvoren genoemd waren er nog -meerdere. Overlast van water bijvoorbeeld zoals te Wapenveld. De meester was hier zeer teneergedrukt, omdat hij 's-winters geen school kon houden, en als dan van zijn bestaan beroofd is, doordat de toegangen tot zijne school verre in het rond onder water staan, sedert dat men de "vergunning" heeft uitgediept en de kadijk waarover het water vroeger wegstroomde, heeft verhoogd. Dit zijn zo enkele grepen uit het rapport van de heer Wijnbeek uit 1835.

Mr. Henricus Wijnbeek (1772 - 1866).

Hij werd 4 april 1816 benoemd tot commissaris der Latijnse scholen in de Woordelijke provincies, in 1818 werd deze titel omgezet in inspecteur. In 1822 werd hem ook het toezicht opgedragen over de Vlaamse athenaea.

Toen deze laatste taak door de Belgische opstand verviel, werd hij tevens benoemd tot hoofdinspecteur van het middelbaar en lager onderwijs. (De latijnse scholen werden tot het hoger onderwijs gerekend.) Er waren ongeveer 5000 middelbare en lagere scholen. Tevens had hij de zorg voor het maandblad "Nieuwe bijdragen ter bevordering van het onderwijs en opvoeding". Zijn salaris/bedroeg fl. 3000,- per jaar.

-o-o-o-o-o-o-o-o-

BRIEV'N VAN GRADUS STRUUK'NKAMP.

De rust in ons darp is de laatste tied leluk verstoord eworden deur antiek diev'n. Bie de "Dörstige Jager" heb ze Un steertklokke estôlen, bie zwatte Diene van ut Achterveld un keuperen kêtel van ut haoliezer epakt en Janus uut ut zandgat (da's un neve van mie) mist ut golden horlogie van zien grotvader zaoliger. De Moezenberg en de Struuk'nkamp waren nog niet an de beurte ewes, ma dat zal we komm'n umdat wuulle zo uut ut zich woont. Wie woont an ut ende van ut darp; achter de beide boerderieën, lig de 20 bunders uut de Hallstadtied (ie weet wel van professor Sijbelaar) en daor achter lig niks meer. Antiek heb wuulle gonog, zo as un kaste, lampen, klokk'n, ie kunt zo gek niet prakkezeren.

Alles is eigenluk old, tut de vrouwe toe, ma det wil ze natuurluk niet weet'n. Vriedag midden in de nach werd dur plotseling bie ons op de vensters ebonkt. De hond sloeg an en buut'n heurden wie un gekrijs bie 't léven of. "Ut is um oe te doen", zei de vrouwe, "ut is Mina van Hannus, wat mot die noe hier midden in de nach"?- Ikke der uut en ja heur ut was Mina in un flodderend nachhemd. Toen ze mie zag begon ze drek te huul'n en zei "0, Gradus kom toch gauw. Dur is bie ons inebrôken en Hannus hef dur ene te pakke'n. Zie bint ant vechten". Ik trokke de klompe an, pakt'n gavel en liep op een draf nao de Moezenbarg. Daor int schiensel van de maone waar'n ze gangs. Hannus had um onder "Gradus"!, riepe, "steek um deur zien donder". Ik stakke mien gavel um de strotte van die vremde kerel met zon krach datte vaste an de wereld zat. Hee piep'n van benauwdigheid en toen werre blauw, "Iets lösser Gradus" heurde ik de vrouwe zegg'n, "anders gette oe kapot en dan kriggie dur noch las mee".

Hannus bulkte woest: "Vaste Gradus, hee zal ut".

He wol de kerel un trap geven, mar toen zakte um de broek af en toenne die weer opestreupt had, wasse wat kalmer eworden. Wie heb de politie eroep'n en nao un poosje kwam'n dur twee an op un motor met ziedspan. Wuulle moss'n de gavel dur uuttrekk'n, toen kwam die kerel aoverende en met un sprong zatte op de motor en vot wasse. De agent'n schoot'n noch wé ma raakt'n niks anders as vief kipp'n van Hannus. De vrouwe zee nog: "Det is un beste vang's brigadier". Dur werd die nach noch völle, meer ezeg, ma dat löt zich niet vertell'n. Hannus hef de kele verdere weke kippeveleis egèten en kan noe die diers niet meer zien en zo ziej ma doar op de Moezenberg en Struuk'nkamp kunnie merakels vremde dinge met maak'n.

Gradus

-o-o-o-o-o-o-o-o-

UIT HET POLDERARCHIEF VAN TERWOLDE, I.

In een bijdrage van 31 oktober 1970 in het Deventer Dagblad hebben we een en Ander meegedeeld over het dijkrecht van 1370 en het ontstaan van het Polderdistrict Veluwe. Naast dat polderdistrict, of liever er onder, bestonden verschillende z.g. dorpspolders, bijv. van Wilp, Twello, Terwolde en Nijbroek. Het polderdistrict regelde de gemeenschappelijke zaken van het hele gebied, dat zich uitstreckte van Gietelo tot Hulsbergen bij Hattem. De dorpspolders regelde meer de plaatselijke zaken, zoals aanleg en onderhoud van wegen, waterleidingen en bruggen. Deze plaatselijke lichamen hebben bestaan tot ongeveer 1969; toen gingen ze op in het Polderdistrict en hielden ze als zelfstandige organisaties op te bestaan.

Deze dorpspolders hadden een eigen bestuur en administratie, welke laatste werd bijgehouden door een secretaris of polderschrijver, soms ook kerspelschrijver genoemd. Deze functie werd meestal vervuld door de plaatselijke koster-schoolmeester, die op deze wijze zijn zeer bescheiden inkomsten wat kon vermeerderen. De schriftelijke stukken, die van deze, dorpspolders bewaard zijn gebleven, vormen een soort van archief. Al deze archieven werden vroeger per dorpspolder apart bewaard, maar sinds de bovenvermelde opheffing worden al deze stukken bewaard in een centraal archief te Twello.

Van al die dorpspolderarchieven is dat van Terwolde het meest volledig bewaard gebleven. Het bevat o.a. de volgende stukken:

1. Een resolutieboek van 1703 tot 1834
2. Een lijst van onraden van 1834, met notulen en rekeningen van 1835 tot 1843, samen in één band.
3. Notulen van Geërfdendagen van 1837 tot 1868.
4. Notulen idem van 1870 tot 1906.
5. Notulen idem van 1907 tot 1936.
6. Rapport van de waterstaattoestand van het Polderdistrict Veluwe in 1881.
7. Kohier van de Dorpspolder Terwolde van 1901.
8. Kohier idem van 1926.

Het Resolutieboek van 1703 is dus het oudst aanwezige stuk en het is wel jammer, dat er geen stukken van vroeger datum bewaard zijn gebleven. In deze bijdrage zullen we een en ander meedelen over het begin van de 18e eeuw en we hopen later nog neer vermeldenswaardigs uit dit archief te publiceren.

Het Resolutieboek van 1703 begint aldus: "Ao 1703 den 3 May syn de goedheeren van Terwolde nae Voorgaende Kerckenspraeken inde Kercke aldaer vergadert geweest."

De goedheeren waren de grondeigenaren onder Terwolde, later werden ze in de regel erfgenamen of geërfdén genoemd. In de 18e eeuw woonden verreweg de meeste grondbezitters in Deventer, zodat buitenkerspelsen het meeste in de vergaderingen te zeggen hadden. Kerckensprake wil zeggen, dat plaats en tijd van de vergadering bekend werden gemaakt zondags na afloop van de kerkdienst. De koster ging dan bij de uitgang van de kerk op een verhoging staan, soms met een afdakje er boven, en las dan de aankondiging van de vergadering voor. Op dezelfde manier werd vroeger ook bekendheid gegeven aan het onderhoudswerk van wegen, bruggen, waterleidingen, aan verkopeningen van hout, gras en dergelijke. Kranten waren er in die tijd zo goed als niet en omdat vrijwel iedereen in de kerk kwam, was de kerckensprake de enige mogelijkheid om nieuws algemeen bekend te maken. Bovendien leverden deze bekendmakingen de koster nog weer een aanvulling van zijn zinkomsten op, die hij best gebruiken kon.

De poldervergaderingen werden in de 18e eeuw meestal in de kerk gehouden, het enige gebouw, dat een aanzienlijk aantal mensen kon bevatten. Slechts een enkele keer werd van deze gewoonte afgeweken, zoals we verderop zullen zien.

Om nu op die vergadering van 1703 terug te komen, allereerst werd de rekening behandeld van wijlen de verwalter (plaatsvervanger) ontvanger van de polder, Henrik Elberti. Deze rekening dateerde van 8 okt. 1690 en werd dus pas 12 ½ jaar na dato gecontroleerd.

De ontvangsten over dat jaar hadden bedragen 1021 gld 13 st en de uitgaven 994 gld 16 st, zodat er een batig saldo was van 26 gld 17 st.

De aanslagen voor de geërfdn waren berekend naar een bedrag van 10 ½ stuiver per morgen. Hier kwam dan nog bij de z.g. maanpenning van 5% van de aanslag; wij zouden zeggen: een soort van inningskosten.

Verder bleek uit de notulen, dat de dorpspolder 600 gld had geleend van het Burgerweeshuis te Deventer. Dit weeshuis behoorde ook tot de geërfdn, want het bezat in Terwolde o.m. de Kleine Beurse en de Averenk.

In 1703 werd tevens behandeld de rekening van de erven Elberti (hij zelf was inmiddels overleden) over de jaren 1690 - 1700. Over 1700 hadden de ontvangsten bedragen 973 gld en de uitgaven 168 gld 13 st, zodat er een overschot was van 4 gld 7 st.

Enige geërfdn hadden aan de ambtsjonker Van Wijnbergen tot de Poll gevraagd, inlichtingen te verstrekken over de ontvangst en de verantwoording van de verponding in het hele ambt Voorst. Deze had hierop verklaard, dat na gedaan onderzoek gebleken was, dat van 1683 tot en met 1702 elk jaar was overgebleven 802 gld 10 st. Naar aanleiding hiervan zou Terwolde samen met de kerspelen Twello, Wilp en Voorst aan de Gedeputeerden van Veluwe vragen, of van dit bedrag niet een deel kon worden aangewend, om de kosten van dijken en waterleidingen te helpen bestrijden.

Voor het nazien der rekeningen over de laatste jaren werden aangewezen de heren cameraer Marienburgh en Adriaan van Duren, provisoren van de Jufferenkloosters in Deventer, ook al geërfdn in Terwolde. De notulen waren ondertekend door twee andere Deventernaren, te weten cameraer Ter Welbergh en Dr. G. Jordens.

Ook in 1704 werd er vergaderd in de kerk. Verwalter ontvanger was toen Thimon van Marie, en Verwalter dijkgraaf van Veluwe Cornelis Bigge, De grootte van het kerspel Terwolde werd opgegeven als 1946 morgen, maar verderop zullen we zien, dat dit getal twijfelachtig is.

Of de notulen slecht werden bijgehouden, of dat er weinig vergaderd werd, weten we niet, maar de eerstvolgende vergadering, waar melding van wordt gemaakt, was in 1708. Toen werd voor de verandering vergaderd in de Vollehand, wat voor de geërfdn uit Deventer wel gemakkelijk was. Van de tien aanwezige erfgenamen kwamen er acht uit Deventer, n.l. cameraer Wilhelm Marienburgh, de burgemeesters Johan van Boecholt en Damiaan van Duren, secretaris Boecholt, Bernhardt ten Have, Dr. Hugo Herman Lespiere, Gerhardt Nilant en Gerhardt ten Nuyl. De twee Terwoldse aanwezigen waren Peter Henrix uit de Vuylewinckel en Henricus in de Swaene, dat was Henricus van Emst, destijds brouwer, herbergier en kerkmeester, die woonde in het huis de Zwaan, even ten zuiden van het dorp.

Het aandeel van Terwolde in de Veluwse Dijk bedroeg in 1708 358 gld 8 st. Dit bedrag was door de Dijkgraaf uitgezet op de vergadering van het hele polderdistrict te Oene. Het was berekend over een oppervlakte van 112 hoeven á 16 morgen, dus totaal 1792 morgen. Dat was dus aanzienlijk minder dan in 1704 was opgegeven.

Uit het verslag bleek, dat Terwolde met de betaling der dijklasten ten achter was. Ook was men nog vier jaar rente achter over de 600 gld, die van het Burgerweeshuis waren geleend. En de afgevaardigden naar de vergadering in Oene hadden nog 29 gld "daghelt" te goed. Verder maakte de verwalter-ontvanger Th. van Marle nog aanspraak op 49 gld. aan extra invorderingskosten. De totale schuld van het kerspel was aldus opgelopen tot 549 gld 8 st. De uitzetting over 1708 werd bepaald op 6 st per morgen, dus totaal 537 gld 12 st.

Daarna duurt het tot 1715, eer we weer iets lezen in het Resolutieboek. De Hulsberger sluis bij Hattem was gerepareerd en dat kostte 3761 gld. Terwolde moest hierin bijdragen 762 gld. Door middel van afbetaling zou Terwolde deze en ook de andere schulden (zie boven) zo spoedig mogelijk aanzuiveren. Eylard Borgerinck was in 1715 poldersecretaris en Engelbert Brascamp koster te Twello, was polderschrijver van het district Veluwe. Verwalter-dijkgraaf van Veluwe was Adolph Henrick Putman, die in die jaren tevens vice-richter van Nijbroek was. Twaalf jaar later, in 1727, werd op 3 sept. weer in de kerk vergaderd. Er waren zeven geërfden uit Deventer aanwezig, een uit Boskamp onder Olst (de heer Van Hövell), en een uit Terwolde, n.l. Berent Henrix op de Ham. Uit deze gegevens blijkt wel, dat de geërfdenvergaderingen matig tot slecht bezocht werden. Terwolde moest aan het polderdistrict afdragen 980 gld aan dijklasten. Daar kwam nog bij 96 gld voor het maken van bruggen en 6 gld 5 st aan onkosten. Samen 1072 gld 5 st. Hier kwam nog 5% voor de maanpenning bovenop; totaal werd dat 1125 gld 17 st. Om dit bedrag bijeen te krijgen, werd er 13 st per morgen uitgezet, dat was voor 1792 morgen 1164 gld 16 st. In 1734 staat met deftige woorden boven de notulen: "Extract uyt het Marken Boek van de Mark van Terwolde". De Terwoldse marken bestonden toen al lang niet meer, maar het woord "marke" had blijkbaar een taai leven: het hele kerspel werd voor 't gemak maar marke genoemd. We zouden hieruit kunnen afleiden, dat de dorpspolder de functies van de vroegere marken had overgenomen. Vermoedelijk hebben dus de vroegere Bursenermark, Woudermark en Tuylersmark in oude tijden ieder apart hun waterstaatszaken behartigd en zijn ze later verenigd tot dorpspolder en kerspelgemeenschap. Alleen weten we niet, wanneer deze vereniging heeft plaatsgevonden.

Het woord "extract" in het Resolutieboek wijst er op, dat er omstreeks 1700 een "markeboek" van Terwolde bestaan moet hebben, maar helaas is dit nergens meer te vinden.

Op de vergadering van 7 sept. 1734 in de kerk werd meegedeeld, dat Terwolde in de dijklasten was aangeslagen voor 784 gld, 112 hoeven elk voor 7 gld. En daar een hoeve 16 morgen telde, kwam dit dus neer op ongeveer 44 cent of bijna 9 stuiver per morgen. Voor het onderhoud van de Terwoldse Dijk van Meermuiden tot in Grapendal was per jaar 9 gld uitgetrokken. Behalve de gewone uitgaven werden dat jaar nog vermeld:

Voor de weduwe van de Timmerman Willem Dubbe, voor gedane reparaties der bruggen in den jaare 1728 volgens aanneming	130 gld.
Voor Interessen (rente)	24 gld.
Voor de Dijkschrijver Marten Harms voor zijn voorsorge en vacatien als van ouds	13 gld.
Wolter Brascamp voor Maanpenning ad 6 procento, bij provisie gesteld op	63 gld.

Dit jaar werd per morgen 14 st uitgezet, wat voor 1792 morgen neerkwam op 1254 gld.

Besloten werd het onderhoud van drie bruggen over de Terwoldse Wetering ten laste van het kerspel te nemen en iedere geërfde daarin naar morgental te laten bijdragen. Het betrof hier de Vuilewinkelsbrug, de Heegebrug en nog een brug daar tussen in.

Later hopen we meer te kunnen medelen over de lotgevallen van de Terwoldse polder na 1734.

J. Vredenberg_c

-o-o-o-o-o-o-o-o-

Hoe kan een jonge vrouw een out man zoo bedriegen
een ander maakt het kind en hij moet zitten wiegen.

De bruiloftstafel die was naulijks van zijn plaats
of maai viel in de kraam van twee volschape maats
men zei zij hadde van te voren bij gekropen
zoo dit van kruipen komt wat komt dan wel van lopen.

-o-o-o-o-o-o-o-o-